

Ed Pieters vijfde auteur kinderserie

Tweëneenhalf miljoen keer Wipneus en Pim

Ter gelegenheid van de Kinderboekenweek, van 19 tot en met 29 oktober, komt er weer een nieuw deeltje uit in de bekende Wipneus-serie. Het heet: 'Wipneus, Pim en de vliegende stoel'. Het is het 30e deeltje. Het eerste jaar, dat de serie uitkwam, werden er 800 exemplaren van het boekje verkocht. De laatste zes jaar gingen er zo'n 200.000 per jaar over de toonbank. Momenteel zijn er 2.350.000 boekjes bij de kinderen terecht gekomen, en in 1978 zal het indrukwekkende aantal van 2½ miljoen exemplaren bereikt zijn.

Tweëneenhalf miljoen keer Wipneus en Pim, die hun weg vonden naar de Nederlandse kinderen. Een bewijs, dat die boekjes door huntaalgebruik, aangeslagen zijn bij de kinderen. Voor ons een aanleiding om eens te gaan praten met de heer Ed Pieters, wonend aan de Weversingel nr. 7, die het een en ander met die boekjes te maken scheen te hebben. Een bedrijvige man die Ed Pieters. Een man ook, die als ie eenmaal op z'n praatstoel zit, uren kan doorvertellen. 'Bent u de auteur van de Wipneus-serie?', vroegen wij hem. Hij lachte geheimzinnig, en hield ons nog een beetje in spanning. Hij haalt uit zijn fanmail een briefje waarin een opmerkelijk kind hem vraagt: 'Meneer Van Wijckmade, hoe kan dat nou, dat de voorletters van de schrijver veranderen? Eerst B. dan B.J. dan R., dan A., dan B.G?'

ONDERWIJZER

Begint u nu eens bij het begin", drongen we aan.

Oké dan. De onderwijzer Bruno van Made, in het stadsdeel Wijck in Maastricht, gaf les aan de eerste klas van een basisschool. Hij kon erg mooi vertellen. En in zijn klas zat de zoon van de uitgever Schenk, die gespecialiseerd was in kinderboeken. Die zoon vertelde thuis, dat onderwijzer Bruno zulke leuke verhalen vertelde. En hoe gaat dat? Uitgever Schenk vond het best aardig om daar eens wat van op druk te zetten. Als tekenaar vonden ze de heer H. Ramaekers, een kinderpsycholoog in Maastricht, die er zijn hobby van ging maken om Wipneus, Pim, Koning Goedhart een eigen, herkenbaar gezicht mee te geven. De heer Ramaekers heeft 29 van de 30 deeltjes getekend. We konden tot standaardtypen komen. Spinazie staat altijd met een hellebaard. Wipneus kreeg een puntmuts met de punt recht omhoog. De muts van Pim hangt néér. En dat is bij de kinderen in het verleden blijkbaar aangeslagen. De standaardtypen Wipneus en Pim zijn door de heer Ramaekers steeds aangehouden, zodat de kinderen ze direct konden herkennen."

BROEDER JOZEF

Goed. Bruno van Made uit Wijck werd de schrijversnaam B. van, Wijckmade. Hoe ging het verder?

Bruno schreef de eerste zes deeltjes van Wipneus en Pim in 1948. Toen werd hij directeur van een pedagogische akademie in Amsterdam, en door gebrek aan tijd werd het schrijven van de Wipneus serie overgedragen aan een tweede onderwijzer, broeder Jozef, B.J. van Wijckmade schreef zeven deeltjes. Toen ging hij les geven op een MAVO in Amsterdam, en hij had geen tijd meer. Een derde kloosterbroeder nam het schrijfwerk over: Richard. Dat werd R. van Wijckmade, maar die ging naar Pakistan om zich bezig te houden met het methodisch schrijven voor de bevolking. Hij schreef drie deeltjes. Zo werd Alfried de vierde schrijver. A. van Wijckmade schreef ook drie deeltjes, en vertrok toen naar Ghana. In 1967 nam ik het toen over: broeder Gregorio, en zo zijn we bij B.G. van Wijckmade gearriveerd.

TRAPPISTEN

Hoe komt u aan de stof voor de Wipneusboekjes? Gaat u zelf veel met kinderen om?

In elke gemeenschap heb je een paar typen. Daarvoor hoef je niet alleen in een kloostergemeenschap te zijn. Als je rustig de mensen observeert, kun je op een aangename manier bepaalde typen naar voren halen, en profiteren van de menselijke eigenaardigheden. 'Wipneus en Pim bij de Trappertjes'. De typen komen uit de Trappistenabdij in Techelen. Rond Pasen ga ik daar in retraite. Baas Ui, Koningin Prikkie: ik heb ze daar gezien. Toen ik op Saint Louis was, was daar een broeder, die een hond had, die overvoerd werd met vlees. De hond van Baas Basje in het boekje lust alles ... behalve vlees. Er zitten bepaalde fantasieën in. Bij een sprookjesboek kun je, als de knoop te moeilijk wordt, nog wel es een toverpilletje toepassen. Graag kijk ik op de televisie naar oorspronkelijke kinderseries, als de Flintstones of Calimero. Ze brengen me vaak op ideeën. Observeren, combineren, trefwoorden noteren, je stof afwegen door wat je hoort van ouders en kinderen.

Het is een mengeling tussen personen en kabouters. Tante Zuurkool is een gewone vrouw. Kabouters zijn een eeuwig volkje. Bepaalde figuren kunnen door de manier van illustreren sprookjesfiguren zijn geworden. Werkelijkheid en sprookje gaan ook in elkaar over: in het boekje over de zilveren raket verliezen de kabouters in de ruimte hun gewicht en hangen ze tegen het plafond aan. Wipneus en Pim trekken maanpakken aan, en ontdekken in een krater koningin Luna met haar elfjes. Dan maak je de sprong van de maanreizen naar de sprookjeswereld van het kind.

MANNENWERELD

Ik ben blij te horen, dat er ook van een elfenkoningin sprake is. 't Kaboutervolkje komt mij te veel uit de manlijke hoek.

Ik heb zo'n twintig jaar les gegeven op scholen, maar dat was in de tijd dat er alleen maar jongens in mijn klassen waren. Meisjes heb ik nooit in mijn klas gehad. Als man vergeet je dan de vrouwen, en schrijf je over jongens. Elfjes en prinsessen werden vergeten. Maar nu spelen ze gewoon mee in onze boekjes.

AFGROND

Welke acht u de voornaamste kenmerken van de Wipneus-serie?

Elk verhaal is een afgerond geheel. De hoofdpersonen worden in elk deel opnieuw voorgesteld. Terwijl toch wel bepaalde dingen, die in de vroegere deeltjes werden gebruikt, terugkomen. De wonderauto is bijvoorbeeld naderhand gebruikt om er een raket van te maken. Er wordt daar dan in zekere zin naar verwezen. De verhalen hebben een bepaalde pedagogische waarde. Er gebeurt niets angstigs in. Er gebeuren ook geen wreedheden of echte pesterijen. Dat wil niet zeggen, dat alles van een leien dakje gaat. Er wordt een brief gevonden. Wipneus en Pim moeten het probleem van de brief oplossen. Onderweg ondervinden ze allerlei moeilijkheden. Maar het zijn kabouters, en je hebt allerlei hulpmiddelen om het weer goed te doen aflopen. Op kinderlijke wijze wordt het kind gekonfronteerd met het feit, dat het niet allemaal even gemakkelijk gaat in het (kabouter) leven. En wie goed kan lezen of luisteren past dat in zijn eigen leven toe.

VOORLEZEN

Voor welke leeftijd schrijft u?

Het voorlezen van de boekjes kan al op de kleuterschool geschieden, en kan ook in de eerste klas van de basisschool doorgaan. (Maar op Saint Louis, als de knullen van de MAVO griep hadden, zag ik ze ook wel in die boekjes lezen!) Heel wat ouders lezen de boekjes ook. Ze hebben de eerste boekjes destijds als kind zelf gelezen, en lezen ze nu graag aan hun eigen kinderen voor. Wat het eigenlijke zelflezen betreft: dat is voor de 8 tot 10 jarigen. Wij maken er nooit dikke boeken van, met dikke banden. De illustraties zijn zwartwit. Als een kind wel es tegen me zegt, dat de plaatjes niet gekleurd zijn, zeg ik: 'Neem je verfdoo's, en kleur ze zelf'. De boekjes kosten nog geen vier gulden, en laten zich gemakkelijk vervangen. 't Zijn ook heel geliefde kadooties

voor verjaarspartijtjes, en om, tijdens een slechte zomer, te lezen op de camping. In alle campingwinkels zijn ze te koop.”

KINDERBOEKENWEEK

Trekt u met de boekjes het land door, en praat u er met de kinderen over?

Ja, dat doe ik erg graag. In de kinderboekenweek ben ik in allerlei zaken te vinden. Soms lees ik ook voor, met op iedere knie een kind. De kinderen krijgen ook Wipneuskaarten en -stickers van me. Af en toe neem ik de oorspronkelijke tekeningen mee, zodat de kinderen iets te weten komen over het drukken van een boek. Ik laat ze zien hoe een drukproef in elkaar zit. Wie mij vraagt, kan mij krijgen, mits dat tijdig wordt aangevraagd. De kinderen kamen mij vaak tekeningen brengen: de verhalen van Wipneus en Pim zijn verhalen, waarmee ze kennelijk overweg kunnen. Op pedagogische akademies maken de studenten skripties over de serie wat betreft de didaktische mogelijkheden: je kunt er met de kinderen een toneelstukje, een stiltespel, een rollenspel van maken. De Nederlandse bibliotheken hebben alle een zeer goede beoordeling van de inhoudelijke betekenis van de boekjes gegeven. Bij het niveau-lezen liggen de boekjes van de vijf schrijvers Van Wijckmade alle op hetzelfde niveau van de waardeschaal.

NIEUWE TEKENAAR

‘Wipneus, Pim en de vliegende stoel’, dat nu in de Kinderboekenweek uitkomt, heeft een andere tekenaar: Joop Walenkamp. Binnenin zie ik staan: Ter nagedachtenis aan Herman Ramaekers.

De heer Ramaekers is vorig jaar overleden. Leiden was in last. Ik wou de serie laten beëindigen met: Prins Wipneus wordt koning, en heeft nu geen tijd meer. Maar een neef van de heer Ramaekers, Joop Walenkamp, die Nederlands studeert in Leiden, en die heel goed bekend was met het illustratieve werk van zijn oom, heeft het overgenomen. Met onze restrictie, dat we elke tekening moesten zien, want als het nieuwe niet helemaal in onze stijl was, zouden we de boot in gaan. We zijn nu erg benieuwd hoe de kinderen er op reageren. Ik persoonlijk zie er heel weinig verschil in. Ik vind, dat Joop Walenkamp het werk van zijn oom bijzonder goed heeft aangevoeld."

Tenslotte nog één vraag: hoe denkt u over probleemboeken, en wat vindt u van stripverhalen?

Ouders en opvoeders hebben een begeleidende, korrigerende en konstruktieve functie bij hun opvoedende taak. Kinderen moeten dus ook boeken kunnen lezen over diskriminatie, geestelijk gehandikapt en zovoorts. De ouder, moeten dat dan met de kinderen be praten.

Strips ontwikkelen niet de aktieve taalschat van de kinderen. Kinderen, die buiten de school alleen strips en televisie. onderschriften lezen, worden taal arm. Het aantal volwassenen, da later niet kan lezen, begrijpend lezen, is ontstellend groot. Het is absoluut nodig voor de taal- en spreekvaardigheid, om boeken te lezen.

ANCO MALI

Barneveldse krant, 27 oktober 1977